

קריאת "חק לישראל":

ג. בני ישיבות שעוסקים בלימודם יומם ולילה, אינם חייבים בקריאת "חק לישראל"⁷, ומ"מ טוב ונכון שאף הם ילמדו כן בין הסדרים. (ועי' בהערה)⁸.

מ"מ באר 08/08/2018

ללמוד כי אם גמרא ופוסקים, ומבזים בלבכם לת"ח שלומדים תנ"ך ומשניות וספרי מוסר. ועי' עוד מה שכתב בספרו שם הגדולים (מערכת ספרים ערך הבהיר), ובספרו מורה באצבע (סי' ג' אות צג), במעלת הקריאה בכל יום בספר חק לישראל. וכ"כ הגר"ח פלאגי בספרו כף החיים (סי' יז אות כו) וז"ל: "אם המצא תמצא מתופסי התורה, שידון בדעתו להתרשל מללמוד בכל יום ספר חק לישראל בטענה דלאו בר הכי הוא, ושקוד על לימודו ובתורתו יהגה יומם ולילה, ותלמוד בבלי כלול בכל, אני אומר לו דעיניו תחזינה מישרים מה שכתב האור המופלא החיד"א ז"ל דברים טובים ונכוחים וישרים למוצאי דעת". עכ"ל.

שו"ר שכן כתב גם בשו"ת אור לציון ח"ב (עמ' פח), שטוב ונכון שיקראו סדר חק לישראל אף הת"ח שעוסקים בלימודם יומם ולילה, אך מ"מ כיון שלומדים גמרא, א"צ לקרוא את כל הסדר המובא שם, אלא תנ"ך, הלכה אחת, ומשנה אחת, וכן קטע זוהר המובא שם, ודי בכך. וע"ע בספר ילקוט יוסף - שארית יוסף חלק ב' (עמוד כו) שהביא שהגר"צ פסח פראנק זצ"ל היה קורא חק לישראל בכל יום, ושכן נוהג מר אביו שליט"א.

ומ"מ נראה שאם ע"י קריאת חק לישראל, יאחר לשיעור או לסדר עדיף שלא יעשה כן, דאף לפי מש"כ החיד"א אין הדברים מתורת חיוב, אלא על דרך הטוב והנכון.

7. בשו"ת שלמת חיים - להגרי"ח זוננפלד (סי' צט-ק) נשאל אם ת"ח שתורתם אומנותם חייבים אף הם בקריאת חק לישראל. והשיב: שכל מה שלא נמצא בספרי רבותינו הראשונים אשר מפיהם אנו חיים, אין אדם מחויב לנהוג בו, ואע"פ שדברי האריז"ל ע"פ קבלה, הרי גם ר' אליעזר הגדול קיבל מן השמים, ובכ"ז מאחר ששאר החכמים לא קיבלו, לא פסקו הלכה כמותו. וכן אמר חכם אחד ששאל להגאון מהרי"ל דיסקין אם ילמד חק לישראל, והשיב לו: שאם לומד תורה כל היום אינו צריך ללמוד חק לישראל. ואין להרהר אחר פסק מרנא ורבנא הגאון זצ"ל. עכת"ד.

ונראה עוד לומר, ע"פ מה שכתב ר"ת בקידושין (ל: ד"ה לא צריכא) על מה דאיתא שם, לעולם ישלש אדם שלישי במקרא שלישי במשנה ושלישי בגמרא, שאנו סומכין על מה דאיתא בסנהדרין בכל כלולה במקרא במשנה ובגמרא דגמרת בכל כלולה בכל. ע"כ. וע"כ בני ישיבה שלומדים במשך היום גמרא, נפטרים הם מהלימוד המובא בספר חק לישראל.

8. ומה שכתבנו שמ"מ טוב ונכון שאף הם ילמדו סדר זה, הוא מכיון שמרן החיד"א בספרו דבש - לפי (מערכת ת, אות מא) הביא את סדר הלימוד מהאר"י וכפי המובא בספר חק לישראל והאריך בזה, וכתב שם תוכחה לת"ח שאינם רוצים